

อานิสงส์การสร้างพระพุทธรูป ฉบับอักษรธรรมล้านนา

ยูวเรศ วุทธิพล*

การทำงานสำรวจภาคสนามในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือ ของกรมศิลปากร ทั้งงานสำรวจเอกสารโบราณ งานพิพิธภัณฑ์ และงานโบราณคดีมักพบพระพุทธรูปจำนวนมากที่พุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธาสรางไว้ในพระพุทธรูป นอกจากความงดงาม และความหลากหลายของพระพุทธรูปขนาดต่างๆ ที่สร้างความตื่นตาตื่นใจเมื่อได้เห็น หลายคนอาจสงสัยในความหลากหลายของลักษณะวัสดุ ว่ามีคติความเชื่ออย่างไร ในการเลือกสรรสรรพวัสดุมาใช้ในการสร้างพระพุทธรูป คัมภีร์ใบลานเรื่อง อานิสงส์สร้างพระพุทธรูป คือคำตอบที่ช่วยคลายข้อข้องใจให้หมดไป ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจความคิดของคนในพื้นที่เมื่อต้องทำงานกับโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ซึ่งมักสร้างขึ้นด้วยความศรัทธาอย่างบริสุทธิ์ นอกจากเพื่อคำบูชาพระพุทธรูปศาสนาตราบ ๕๐๐๐ พระวัสสาและขอให้ถึงสุข ๓ ประการ มินิพพานเป็นยอด ดังที่มักจะพบในข้อความตอนท้ายของจารึกฐานพระ เนื้อหาโดยสังเขปกเล่าว่าไว้ดังนี้ในสมัยพุทธกาล เมื่อครั้งพระพุทธเจ้า ยังประทับอยู่ ณ เขตวันอาราม เมืองสวตถิ พระเจ้าปเสนทิโกศล ขอพุทธานุญาตสร้างพระพุทธรูป เพื่อจะได้เป็นที่สักการะและบูชา พระพุทธองค์ทรงอนุญาต จากนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศล ก็ทรงกราบทูลถามถึงอานิสงส์แห่งการได้สร้างพระพุทธรูปว่าคนทั้งหลายจะได้ยังอานิสงส์ผลอย่างไรบ้าง พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาให้พระเจ้าปเสนทิโกศลฟังว่า การมีศรัทธาสร้างพระพุทธรูปนั้น ไม่ว่าขนาดสูงหรือต่ำเท่าใด เล็กหรือใหญ่เท่าใด ทุกคนก็ล้วนแต่ได้รับอานิสงส์ทั้งสิ้น จะได้ไปเกิดในที่ที่มีความทุกข์ จะไม่ไปเกิดในตระกูลอันถ้อยเลย จะได้ไปเกิดในตระกูลท้าวพระยา ตระกูลพราหมณ์ ที่มีทรัพย์สินเงินทองมั่งคั่ง จะเป็นผู้มีมีผิวพรรณวรรณะงามดังทอง มีรูปร่างงามเป็นที่รักเจริญใจแก่คนทั้งหลายที่ได้พบ จะมีปัญญามาก ฉลาดเฉลียว ประกอบไปด้วยยศ บริวารมากนักจะมีผลกำลังมากสามารถต่อสู้กับข้าศึกศัตรูได้ จะได้ลาภสักการะอันประเสริฐกว่าลาภสักการะทั้งหลาย จะได้เป็นจักรพรรดิราชาอันประเสริฐในทวีปทั้ง ๔ จะได้เป็นมหาเศรษฐีผู้ประเสริฐ จะได้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า จะได้เป็นอัครสาวกแห่งพระพุทธเจ้า และจะได้เป็นพระพุทธรูปองค์หนึ่งแล

* นักภาษาโบราณชำนาญการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ

การสร้างพระพุทธรูปยังมีการจำแนกลักษณะวัสดุไว้มากถึง ๒๐ ชนิด ซึ่งมีรายละเอียดและระยะเวลาการรับผลของอานิสงส์แตกต่างกันไป ดังตารางที่ได้จัดทำไว้

อานิสงส์จากการสร้างพระพุทธรูปและระยะเวลาที่ได้รับผลอานิสงส์

วัสดุที่ใช้สร้างพระพุทธรูป	ผลอานิสงส์	กับ
เขียนรูปพระพุทธรูปเจ้านบนใบไม้	-	๕ กับ
เขียนรูปพระพุทธรูปเจ้าด้วยผ้าขาว (พระบรม)	จะได้เป็นท้าวมหาพรหม	๘ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยนิล	-	๑๕ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยครั่ง หรือ ไม้	-	๒๕ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยงา หรือ เขาควาย	-	๓๐ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยดิน ดินจี้ (อิฐ) หรือ ขทาย (ปูน)	จะได้เป็นเศรษฐี	๓๕ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยหิน	จะได้เป็นพระอินทร์	๔๐ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยทองขาว หรือ ทองเหลือง	จะได้เป็นพระยาพราหมณ์	๕๐ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยเงิน	จะได้เป็นจักรพรรดิราชา	๕๕ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยแก้ว ด้วยอัญมณี	-	๖๐ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยทองคำ	จะได้เป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง	๗๐ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยงา ด้วยกระดูก ด้วยเงิน ด้วยทองคำ ด้วยแก้ว โดยทำเป็นจุม แล้วปั้นเป็นพระพุทธรูป	-	๗๕ กับ
สร้างพระพุทธรูปด้วยขโง (ติบูก) หรือ ชิน (ตะกั่ว)	จะได้เป็นเทวดา เทวบุตร	-

แม้ไม่ได้เป็นผู้สร้างพระพุทธรูป เพียงพบเห็น ณ ที่แห่งใด การได้สักการบูชา ก็ได้รับอานิสงส์ด้วยเช่นกัน ดังในคัมภีร์กล่าวว่า “สักการบูชาพระพุทธรูป ด้วยดอกไม้ ของหอม หรือไม้ทาองค์พระพุทธรูปด้วยของหอม ด้วยน้ำมนต์จะได้ส่วยสุขเป็นท้าวพระยา” หรือการร่วมบุญบารมีสังฆารณ์ แม้เพียงต่อนี้มือพระพุทธรูป เพียงนิ้วเดียว อานิสงส์ผลที่ได้รับก็มากกว่าการสร้างวิหารทั่วทั้งชมพูทวีป มากกว่าการทำนาทั่วทวีปทั้ง ๔ แล้วให้ข้าวเป็นทาน มากกว่าการให้วัตถุทาน ด้วยผ้ามีค่า ผ้าทุกุล (ผ้าสุกุลพัสดุ-ผ้าขาว เนื้อละเอียดชนิดดี) ผ้าโกศัย (ผ้าไหม, ผ้าแพร) ผ้ากัมพล (ผ้าทอดด้วยขนสัตว์) ผ้าปาน ผ้าปอ กองเท่าภูเขาพระสุเมรุ และมากกว่าการถวายเงิน ทองคำ ทองเหลือง ให้กับพระศาสนา

การสร้างพระพุทธรูปในวิถีวัฒนธรรมล้านนาที่สะท้อนผ่านทางคัมภีร์พุทธศาสนานั้น นอกจากการแสดงความเชื่อมโยงกับศรัทธาแห่งความเป็นพุทธศาสนิกชนในการสืบทอดศาสนาอย่างมั่นคงต่อเนื่องยาวนานแล้ว ยังเป็นการแสดงความหลากหลายในเชิงช่างฝีมือในการเลือกสรรวัสดุ และเห็นถึงความผูกพันกับโครงสร้างทางสังคมที่เปิดโอกาสให้คนทุกสถานภาพ มีส่วนร่วม มีตัวตนในการช่วยกันดูแลรักษาพระศาสนา ไม่ว่าจะยากจนหรือมั่งมี แม้ไม่ได้เป็นผู้สร้างก็สามารถเป็นผู้บูชา รักษา บูรณปฏิสังขรณ์ ให้พระพุทธรูปมีอายุยืนยาว เป็นสัญลักษณ์แห่งศรัทธาตราบที่พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ในภววิสัยสืบไป

เอกสารอ้างอิง :

เอกสารตัวเขียน

“อานิสสรสร้างพระพุทธรูป.” หอสมุดแห่งชาติ. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา-ไทยนิเทศ.

ภาษาบาลี –ไทย. เส้นจาร. ฉบับลานดับ. พระชัตติย. จ.ศ.๑๑๖๑ (พ.ศ.๒๓๔๒). เลขที่ ๓๑๙/๑.

หนังสือ

ปฐม หงส์สุวรรณ. **ตำนานพระพุทธรูปล้านนา “พลังปัญญาทางความเชื่อและความสัมพันธ์กับ**

ท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๒. มหาสารคาม : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิชาติการพิมพ์, ๒๕๕๕

อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. **พระพุทธรูปตามคติชาวล้านนา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

อุดม รุ่งเรืองศรี. **พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง.** ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์เมือง, ๒๕๔๗.

ภาพประกอบ :

พิพิธภัณฑ์วัดพระธาตุศรีดอนคำ (หัวย้อ) อำเภอลอง จังหวัดแพร่